

4432

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO
WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

KAMIENICA

2. Czas powstania

przed 1879 r.

3. Miejscowość

RZESZÓW

4. Adres Pl. Wolności 13
35-073 Rzeszów

nr ewidencyjny działki 633/2

nr księgi wieczystej KW [redacted]

5. Przynależność administracyjna

województwo podkarpackie

powiat rzeszowski

gmina Rzeszów

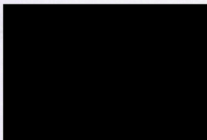
6. Współrzędne geograficzne

N = 50° 2' 24.96"

E = 22° 0' 31"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres

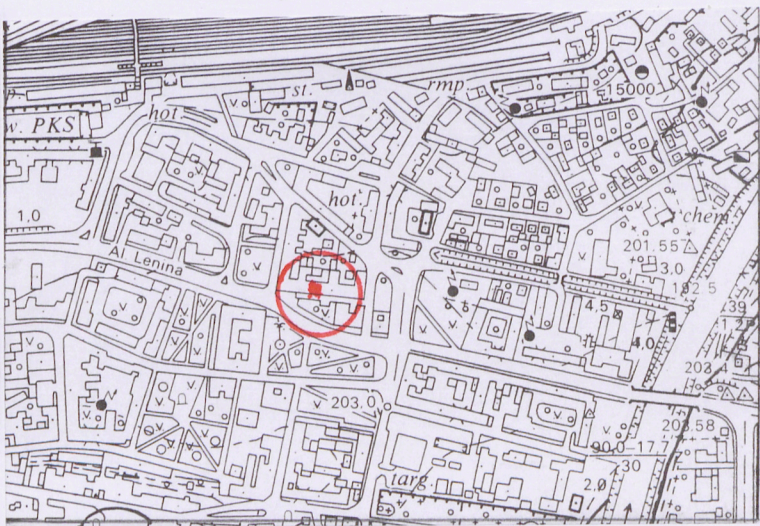
j.w. oraz
najemcy lokali:
kancelaria adwokacka,
"ORIFLAME",
"RISE"

10. Formy ochrony

11. Materiały graficzne

Widok od południa

Plan orientacyjny, skala 1:10 000

Widok od północy

Plan sytuacyjny, skala 1:1000

Kamienicę wybudowano na terenie historycznego Nowego Miasta, założonego przez Mikołaja Rzeszowskiego h. Doliwa i jego syna Adama na podstawie przywileju z 1571 r. Obecny Plac Wolności, to dawny jego rynek. Nowe Miasto posiadało niezależny system obronny (fosa wały i parkany). Jego zabudowa była przeważnie drewniana, podatna na pożary - nocą z 26/27.VI.1842 r. pożar strawił całe Nowe Miasto z przyległościami. Odbudowano je jako murowane. Na mapie katastralnej z 1849 r. kamieniczki tej jeszcze nie ma (w głębi pustej parceli widoczny budynek drewniany) - sąsiednie (ob. nr 12 i 14) są już widoczne. W 1868 r. właścicielką tej realności 246 była Franciszka Buresch. Od niej zakupili ją dn. 9.II.1877 r. Piotr i Karolina Pytlikowie. Na podstawie kontraktu kupna i sprzedaży z dn. 5.X.1880 r. nowym właścicielem został Mojżesz Lejba dw. im. Schneeweiss. Po jego śmierci 17.V.1892 r. przeprowadzono postępowanie spadkowe. Na mocy dekretu dziedziczenia z 13.IX.1892 r. i działu majątku nieruchomość tę odziedziczyły po połowie Mirla Beck i Jenty Heffner. W 1893 r. Jenta Heffner odkupiła od Mirli Beck jej połowę. Na podstawie kontraktu kupna sprzedaży z dn. 8.I.1900 r. prawo własności tej realności przeszło na Jakuba Fischmana adoptowanego Fausta recte Haara (w połowie), Salamona Mantla (w 1/4 części) i Hudes (Hudesy) z Koników Mantlowej (1/4 cz.). Na mocy kontraktu kupna sprzedaży z dn. 12.V.1905 r. nieruchomość tę objęły Leiba Helfnerowa i Breindla Spielman (po połowie). W 1923 r. część należącą do Breindli Spielman przejęła Franciszka Spielmanówna (Breindla Spilmann zmarła 31.12.1943 r. w Treblince). Na mocy kontraktu zapisu posagu z 20.V.1925 r. część należącą do Leiby Helfnerowej objęła Ida Helferówna, która dn. 4.X.1929 r. poślubiła Spielmana. Franciszka Spielmanówna dn. 21.VII.1926 r. poślubiła Rubenfelda. Na podstawie kontraktu kupna i darowizny z dn. 12.I.1933 r. część należącą do Franciszki Spielmanówny stała się własnością: Naftalego Katza (po 2/4 cz.) oraz małoletnich - Abrahama Katza (1/4 cz.) i Chankla Katza (1/4 cz.).

c.d. tekstu w załączniku nr 1

Sytuacja:

Kamienica usytuowana jest w linii zabudowy północnej pierzei Placu Wolności, frontem zwrócona na południe, wschodnią elewacją przylega do kamienicy nr 14, zachodnią do nr 12.

Materiał, konstrukcja, technika:

Budynek częściowo podpiwniczony (piwnice pod częścią północną), dwukondygnacyjny, z użytkowym poddaszem. Wykonany w technologii tradycyjnej, ściany o różnej grubości murowane z cegły ceramicznej pełnej na zaprawie wapiennej, (ściany zewnętrzne - grubość 78 i 56 cm, wewnętrzne o zmiennej grubości), potynkowane wewnątrz i na zewnątrz. Kamienica nakryta nad częścią główną dachem dwuspadowym, z kalenicą równoległą do ulicy, nad częścią od podwórza - pulpitowym. Dach wysoki, więźba dachowa drewniana, nad częścią główną stolcowo-płatwiowo-kleszczowa łączona na czopy i kołki drewniane, więźary pełne wzmocnione zastrzałami i mieczami. Pokrycie dachu z blachy ocynkowanej, trapezowej, na deskowaniu ażurowym. Kominy ceglane. Rynny i rury spustowe z blachy ocynkowanej.

Stropy: piwnice przekryte sklepieniami żaglastymi, ceglanymi, nietynkowanymi, nad parterem i piętrem - stropy drewniane. Sień przejazdowa i korytarz parteru przykryte sklepieniem żaglastym z gurtami.

Posadzki, podłogi - w piwnicach glinobitka (w części zachodniej) i wylewka betonowa (w części wschodniej), w sieni przejazdowej kostka betonowa; na klatce schodowej, w korytarzu na parterze i na piętrze, w pomieszczeniach parteru płytki ceramiczne (w pomieszczeniach od frontu poprzednio posadzka z płytek lastrykowych a pierwotnie podłoga z desek, w pomieszczeniach od podwórza - pierwotnie podłoga z desek); w pomieszczeniach na piętrze wszędzie nowe podłogi (w pomieszczeniach od frontu pierwotnie parkiet taflowy).

Schody: do piwnicy i z parteru na piętro schody betonowe, oparte na łukowej płycie o konstrukcji ceglanej, jednobiegowe, z podestami, wyłożone płytkami ceramicznymi; z piętra na poddasze w górnym biegu schody drewniane, oparte na dwóch drewnianych belkach biegowych, jednobiegowe, z podestem; w poziomie strychu schody zakończone drewnianą galerijką podpartą ozdobnymi, drewnianymi wspornikami. Balustrada na klatce schodowej metalowa, ażurowa, z elementów giętych; balustrada balkonu w elewacji frontowej metalowa, ażurowa, z elementów giętych (analogicznie jak na klatce schodowej); balustrada dawnej galerii komunikacyjnej w elewacji tylnej metalowa, z prętów prostych.

Otwory: drzwi wejściowe - prostokątne, jednoskrzydłowe, nowe, z aluminium, przeszklone, z naświetlem w elewacji frontowej (2 szt.); drzwi wejściowe z sieni przejazdowej do korytarza nowe, prostokątne, dwuskrzydłowe (asymetryczny podział), przeszklone, z naświetlem; drzwi balkonowe prostokątne, dwuskrzydłowe, plastikowe, przeszklone, na piętrze w elewacji frontowej 2 szt., w elewacji północnej (od podwórza) 1 szt., w elewacji wschodniej jednoskrzydłowe, połączone z oknem 1 szt.; wewnątrz budynku drzwi nowe - prostokątne, jednoskrzydłowe, pełne, drewniane oraz z aluminium, przeszklone.

Okna nowe: okno wystawowe na parterze w elewacji południowej prostokątne, z aluminium; okna na piętrze oraz w elewacji północnej i wschodniej - prostokątne, dwuskrzydłowe, z podziałem na cztery pola, ościeżnicowe, plastikowe; w lukarnie dwa okna dwuskrzydłowe, z podziałem na dwa pola.

Rzut:

Budynek o rzucie prostokąta zbliżonego do kwadratu, z nieznacznie wysuniętym przed elewację północną narożnikiem północno-zachodnim; posiada cztery trakty podłużne i trzy trakty poprzeczne.

c.d. tekstu w załączniku nr 2

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
2530 m ³	587,08 m ²	mieszkalne	usługowe, biurowe
18. Stan zachowania		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
Stan techniczny budynku po przeprowadzonych remontach jest dobry.		Remonty prowadzić na bieżąco.	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. Projekt techniczno-roboczy kolorystyki elewacji budynków mieszkalnych położonych przy ul. Plac Wolności nr 11, 12, 13, 14, 15, mgr inż. D. Król, Rzeszów 1976; archiwum MZBM;
2. Inwentaryzacja architektoniczno-konserwatorska kamienicy - Rzeszów, Pl. Wolności 13, mgr inż. arch. T. Piątek, mgr inż. arch. M. Wnorowska, Rzeszów 2006, archiwum WKZ, sygn. 14 194;
3. Ekspertyza techniczna konstrukcyjno-mykologiczna..., T. Materna, J. Kocer, Rzeszów X.2006, archiwum WKZ, sygn. 14 193;
4. Remont i kolorystyka elewacji frontowej kamienicy Rzeszów, Pl. Wolności 13, mgr inż. arch. M. Wnorowska, mgr inż. arch. W. Boczkaj, Rzeszów 2008; archiwum WKZ, sygn.14 680;
5. Projekt budowlano-wykonawczy przyłącza kanalizacji sanitarnej, inż. J. Król, 2008, archiwum WKZ, sygn. 14 679;
6. Projekt zagospodarowania terenu - przyłącz gazu niskiego ciśnienia do budynku mieszkalno-usług.- Pl. Wolności 13, W. Bukład, VIII.2009, arch. WKZ, sygn. 15159;
7. *Rzeszów Kreisstadt in Galizien*, mapa katastralna z zespołu Miasta Rzeszowa z 1849 r. (i późniejsze mapy), Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół Kartograf., sygn. 333;
8. *Księgi Wieczyste – Sąd Rejonowy w Rzeszowie*.

23. Bibliografia

1. *Studium historyczno-urbanistyczne do miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa*, oprac. zbior. pod kier. W. Henniga, Rzeszów 1991;
2. Tondos B., *Architektura Rzeszowa w okresie autonomii galicyjskiej*, Rzeszów 1997;
3. Hennig W., *Rzeszowski alfabet miejsc często już zapomnianych i osób z nimi związanych*, Rzeszów 2012;
4. Kotula F., *Tamten Rzeszów czyli wędrówka po zakątkach i historii miasta*, Rzeszów 1985;
5. *Encyklopedia miasta Rzeszowa*, pod red. J. Drausa, G. Zamoyskiego, Rzeszów 2011;
6. *Wykaz domów w mieście Rzeszowie z nowymi nazwami ulic i placów, oraz z liczbami orientacyjnymi*, Rzeszów 1899.

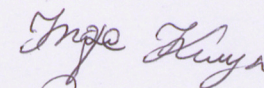
25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

21. Uwagi

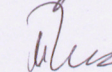
22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

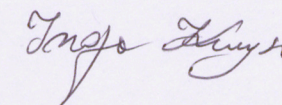
tekst ..... mgr Inga Kunysz, wrzesień – listopad 2013

plany, rysunki..... Mieczysław Kuś, październik - listopad 2013

fotografie..... mgr Inga Kunysz, wrzesień – listopad 2013

26. Załączniki

5 szt. – fotografie, mapy historyczne, rzut poziomy, c.d. tekstów z pkt. 12 i 13.

1. Miejscowość	RZESZÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KAMIENICA Pl. Wolności 13, Rzeszów	6. Zawartość załącznika c.d. tekstu z pkt. 12, mapy historyczne
2. Gmina	Rzeszów		
3. Powiat	rzeszowski		
4. Województwo	Podkarpackie		

c.d. tekstu z pkt. 12

Na podstawie Zarządzenia o ściągnięciu Starosty Powiatowego w Rzeszowie z 5.II.1943 r. prawo własności tej realności w miejsce dotychczasowych właścicieli przeszło na rzecz Generalnego Gubernatorstwa (potem ten zapis anulowano). Na podstawie dekretu przyznania spadku z dn. 31.X.1946 r. po Naftalim Katzu, Abachamie Katzu, Chanklu Katzu połowę tej realności odziedziczył Moses Tancer. Na podstawie dekretu dziedzictwa z dn 30 grudnia 1946 r. spadek pozostały po Idzie Helfer żemężnej Spielmann zmarłej w Gorlicach dn. 15.VIII.1942 r. bez pozostawienia rozporządzenia ostatniej woli przyznany został na podstawie ustawowego porządku dziedziczenia Izraelowi Noemu 2.im. Peterfreundowi w całości na własność. Sprzedał on swoją część tej nieruchomości Stanisławowi Szeli oraz Piotrowi Orzechowi (po połowie). Na podstawie umowy sprzedaży z dn. 14 lutego 1947 r. Mozes Täncer sprzedał swoją połowę realności na własność St. Szeli w 1/4 części, a [REDAKTOWANO] w 3/4 części. Spadek po Piotrze Orzechu, zm. 25.IX.1978 r. nabyli żona [REDAKTOWANO] oraz dzieci: [REDAKTOWANO] (każdy po 1/4 cz.). [REDAKTOWANO] także w imieniu matki [REDAKTOWANO], sprzedali swoje udziały w tej nieruchomości. Na podstawie umowy darowizny z dn. 25.01.1990 r. [REDAKTOWANO] darują swemu synowi [REDAKTOWANO] i swej synowej [REDAKTOWANO] całe swoje udziały w tej nieruchomości, tj. 5/8 części. Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dn. 22.IX.1997 r. zniesiona została współwłasność tej nieruchomości i wyodrębniono dwa lokale. Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dn. 30.IV.1984 r. spadek po Stanisławie Szeli zm. dn 24.12.1973 r. w Rzeszowie nabyli wdowa Emilia Szela i dzieci - [REDAKTOWANO] (po 1/3 części). Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dn.10.XII.2002 r. spadek po Emilii Szeli z d. Dziedzic, zm. dn 12.06.2002 r., na podstawie ustawy nabył syn [REDAKTOWANO] w całości. Na podstawie umowy sprzedaży z dn.28.05.2007 r. - [REDAKTOWANO] oraz imieniem [REDAKTOWANO] sprzedaje [REDAKTOWANO] całe swoje udziały oraz udziały [REDAKTOWANO] w lokalu mieszkalnym nr 2, w Rzeszowie w budynku nr 13 przy Pl. Wolności.

Remonty: Remont kamienicy w l. 50. XX w. - wymiana części okien z krosnowych na ościeżnicowe;

1995 r. - remont parteru budynku - przebito ściany trzech pomieszczeń od frontu łącząc je w jedno pomieszczenie oraz zamurowano kilka otworów drzwiowych;

2004 r. - remontowany dach budynku - remont więźby i wymienione pokrycie dachowe (blacha),

W 2006 r. obiekt był w bardzo złym stanie technicznym: parter nieużytkowany, na piętrze 2-pokojowe mieszkanie, pozostałe pomieszczenia nieużytkowane.

ściany piwnic mocno zawilgocone i zagrzybione, nie nadaje się do użytkowania - wymagają kompleksowego zabezpieczenia przed wilgocią, ściany parteru - dolne części ścian zawilgocone, wszystkie tynki elewacji są zniszczone - wymagają odkucia i wykonania nowych. Ustępy należy rozebrać ze względu na zły stan (b. zły stan ściany szczytowej, dachu oraz oberwanego balkonu). Balkony wymagają remontu. W ścianach przyziemia wykonać trzeba izolację poziomą. Całość konstrukcji dachu wymaga generalnego remontu - ok. 60% elementów jest porażonych i zniszczonych przez grzyb i owady.

Wg ekspertyzy budynek kwalifikuje się do remontu kapitalnego i przebudowy.

W ostatnich latach przeprowadzono kompleksowy remont:

2008 r. - usunięto zagrzybione, drewniane podłogi; wymiana stolarki: na całym piętrze i na parterze od podwórza - okna i drzwi balkonowe piętra z profili PCV;

2009 r. - odkopanie piwnic, usunięcie gruzu i śmieci; remont instalacji wodno-kanalizacyjnej;

2009-2013 - remont elewacji frontowej ("na raty"): wykonanie izolacji przeciwwilgociowej ściany, remont zabezpieczający balkonu - balustradę i ozdobne wsporniki żeliwne odczyszczono, zabezpieczono antykorozyjnie i pomalowano; brama do sieni - krata stalowa ozdobna - nowa; remont tynków, malowanie elewacji;

2010 r. - przyłącz gazu, zamontowanie instalacji gazowej; remont przewodów kominowych - nowe rury chromowo-niklowe;

- wymiana okien w elewacji frontowej - okna wystawowe i drzwi na parterze - aluminium w kolorze drewnopodobnym; 2010-2011 -remont schodów wewn.

2011 - wymiana podłóg w pomieszczeniach od frontu - płytki ceramiczne; wyrównywanie ścian przy pomocy ścianek gipsowych (na parterze);

- remont rynien i rur spustowych; nowe obróbki blacharskie wszystkich gzymsów - z blachy stalowej ocynkowanej.

Opracowanie załącznika:

(data i podpis)

10. XI 2013r. Inga Kucyńska

Plan katastralny Rzeszowa z 1849 r.

Plan Rzeszowa z 1895 r.

1. Miejscowość	RZESZÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	Rzeszów	KAMIENICA Pl. Wolności 13, Rzeszów	c.d. tekstu z pkt. 13, mapy historyczne
3. Powiat	rzeszowski		
4. Województwo	podkarpackie		

c.d. tekstu z pkt. 13

Bryła – zwarta, obiekt częściowo podpiwniczony, dwukondygnacyjny, z poddaszem, nakryty dachem dwuspadowym nad częścią główną i pulpitowym nad częścią od podwórza.

Elewacje:

Elewacja południowa (frontowa) - sześćoosiowa, z wejściem do sieni przejazdowej na skrajnej prawej osi. Elewacja skromnie zdobiona: niewysoki cokół z niewielką odsadzką, gzyms oddzielający kondygnacje, w zwieńczeniu ozdobny, profilowany gzyms koronujący. W partii parteru otwór sieni przejazdowej, dwa otwory drzwiowe, jeden duży otwór okienny (w miejsce dwóch okien) oraz blenda; w partii piętra dwa otwory drzwiowe, cztery otwory okienne. Na osi środkowej piętra balkon z platformą wspartą na czterech ozdobnych wspornikach, z ażurową metalową balustradą z modelowanymi prętów. Otwory okienne i drzwiowe piętra (oraz blenda parteru) zdobione profilowanymi obramieniami.

Elewacja północna (tylna) – trzyosiowa, gładko tynkowana, z balkonem - dawną galerią komunikacyjną na I piętrze. W partii parteru otwór sieni przejazdowej oraz dwa otwory okienne, w partii piętra otwór drzwiowy i dwa otwory okienne. W części strychowej lukarna z dwoma otworami okiennymi.

Elewacja wschodnia (boczna) – jednoosiowa, gładko tynkowana, w partii parteru otwór okienny, w partii piętra drzwi balkonowe połączone z oknem.

Wnętrze:

W parterze brama przejazdowa z wejściem na korytarz prowadzący na klatkę schodową usytuowaną w południowej części budynku. Na parterze remont dostosowujący pomieszczenia do wymagań stawianych lokalom wykorzystywanym do świadczenia usług medycznych; na piętrze lokale biurowe - kancelaria adwokacka, "ORIFLAME", "RISE", sala konferencyjno-szkoleniowa i inne (wraz z zapleczem).

Wyposażenie:

Zachowanych elementów pierwotnego wyposażenia brak (wszystkie piece kaflowe, trzony kuchenne, pierwotną stolarkę okienną i drzwiową oraz parkiet taflowy usunięto podczas remontu).

Instalacje: instalacja elektryczna, wodno-kanalizacyjna, gazowa.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

18. XI. 2013r. Inga Staryś

Plan katastralny Rzeszowa z 1903 r.

Plan katastralny z 1931 r.

1. Miejscowość	RZESZÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KAMIENICA Pl. Wolności 13, Rzeszów	6. Zawartość załącznika fotografie, rzut poziomy
2. Gmina	Rzeszów		
3. Powiat	rzeszowski		
4. Województwo	podkarpackie		

Elewacja południowa

Pozostałości po tzw. suchych ustępach

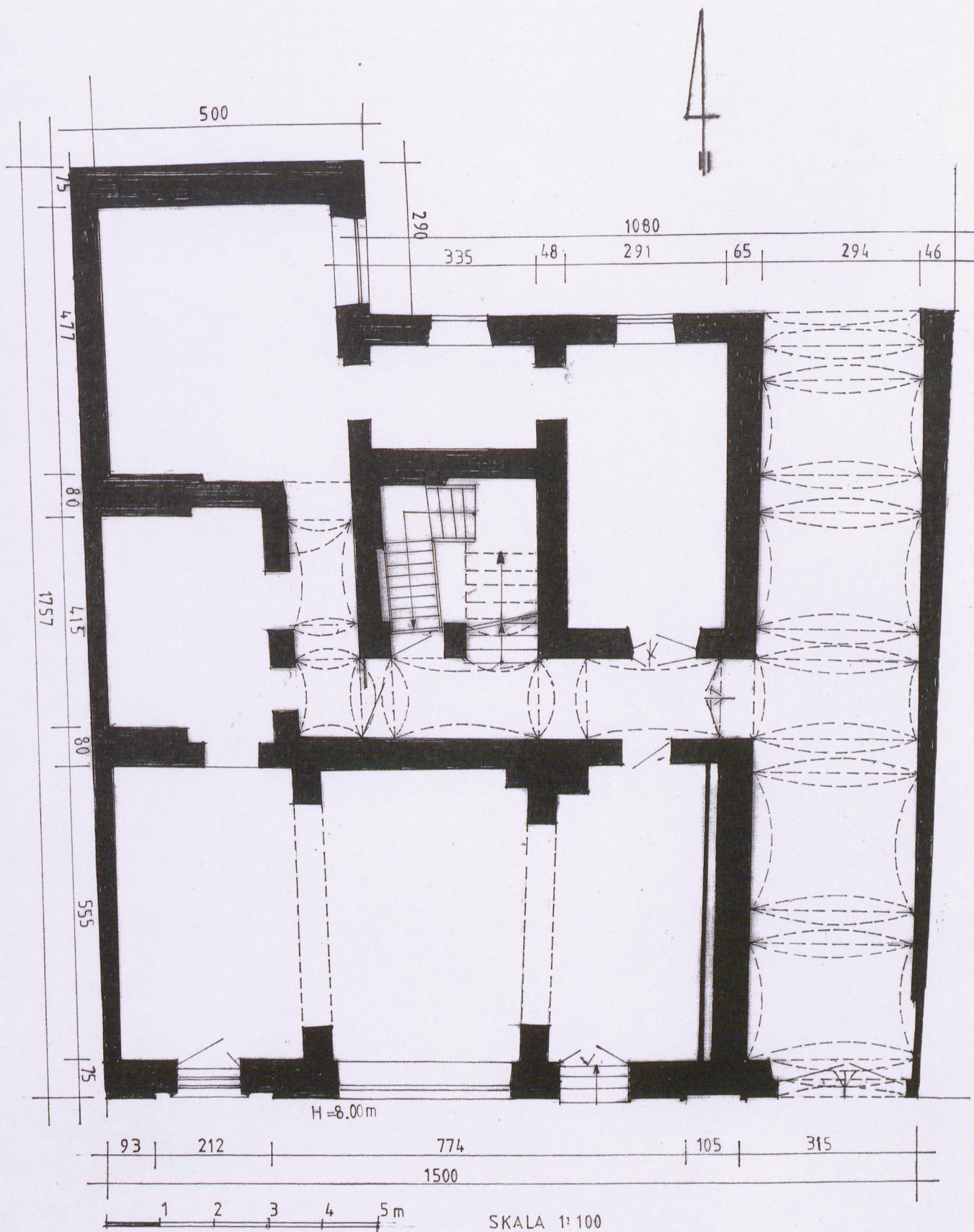

Elewacja wschodnia

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

18. XI. 2013, Inga Kujawa

1. Miejscowość	RZESZÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KAMIENICA Pl. Wolności 13, Rzeszów	6. Zawartość załącznika fotografie
2. Gmina	Rzeszów		
3. Powiat	rzeszowski		
4. Województwo	podkarpackie		

Płycina w elewacji frontowej

Sklepienie korytarzyka na parterze

Schody z zachowaną oryginalną balustradą

Fragment klatki schodowej

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

18. XI. 2013r. Jędrzej Kłuski

Sień przelotowa

Widok na klatkę schodową

Balkon w elewacji frontowej

Galeryjka na klatce schodowej

1. Miejscowość	RZESZÓW	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KAMIENICA Pl. Wolności 13, Rzeszów	6. Zawartość załącznika fotografie
2. Gmina	Rzeszów		
3. Powiat	rzeszowski		
4. Województwo	podkarpackie		

Fragment więźby dachowej

Fragment więźby dachowej

Uszkodzenia więźby dachowej

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

18.11.2013r. *[Signature]*

Sklepienie piwnicy pod częścią
wschodnią budynku

Fragment ściany wschodniej piwnicy

Piwnica pod częścią zachodnią
budynku

Przejęście pomięędzy piwnicami